

NOMUSGA TEGISH JINOYATI BO'YICHA**Azimov Elbek Akbar o'g'li***Elbeka574@gmail.com**Ichki Ishlar Vazirligi Akademiyasi 2 -o'quv kursi**"Tezkor-qidiruv faoliyati" yo'nalishi kursanti***REJA**

1. 1. Kirish
2. 2. Nomusga tegish jinoyatining huquqiy ta'rifi
3. 3. Jinoyatning ijtimoiy xavfi
4. 4. Nomusga tegish jinoyatining turlari
5. 5. O'zbekiston qonunchiligida javobgarlik
6. 6. Psixologik oqibatlar
7. 7. Jamiyat va oilaning roli
8. 8. Oldini olish choralari
9. 9. Xulosa

KIRISH

Nomusga tegish jinoyati jamiyatning eng og'ir jinoyatlaridan biri bo'lib, insonning sha'ni, qadr-qimmatini va daxlsizligini

qo'pol ravishda buzadi. Bunday jinoyat nafaqat jismoniy zarar, balki chuqur ruhiy jarohat, ijtimoiy izolyatsiya, o'zini

ayblash va uzoq davom etuvchi psixologik izlarni qoldiradi. Jamiyatda bu mavzuning yetarlicha ochiq muhokama qilinmasligi

jabr ko'rganlar uchun yanada og'ir vaziyatni yuzaga keltiradi.

Nomusga tegish jinoyatining huquqiy ta'rifi

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida nomusga tegish jabrlanuvchining roziligidir, jismoniy zo'rlik, psixologik tazyiq

yoki uning o'z holatidan foydalanib sodir etilgan jinsiy aloqa sifatida belgilangan. Bunda eng muhim belgi – jabrlanuvchining

rozilik bildirmaganligidir. Voyaga yetmaganlarga nisbatan sodir etilgan jinsiy tajovuz esa yanada og'ir jinoyat toifasiga kiradi.

Jinoyatning ijtimoiy xavfi

Nomusga tegish nafaqat alohida shaxsga balki butun jamiyatga zarar yetkazadi. Jabrlanuvchilar ko'pincha:

- ruhiy tushkunlik,
- o'ziga ishonchsizlik,
- jamiyatdan chetlanish,

- yaqinlariga bo'lgan ishonchning yo'qolishi,
 - uzoq davom etuvchi depressiya
- holatlariga duch keladilar.

Bu esa jamiyatning axloqiy asoslarini zaiflashtiradi.

Nomusga tegish jinoyatining turlari

Nomusga tegish jinoyatining asosiy turlari quyidagilardan iborat:

1. Jismoniy kuch ishlatib zo'rlash.
2. Psixologik bosim yoki qo'rqitish orqali majburlash.
3. Voyaga yetmaganlarga nisbatan jinsiy tajovuz.
4. Bir guruh shaxslar tomonidan sodir etilgan jinoyat.
5. Jabrlanuvchining ojiz holatidan foydalanib jinsiy aloqa qilish.
6. Jiddiy oqibatlariga (jarohat, o'lim) olib kelgan holatlar.

Har bir tur jinoyatning malakasini va jazo og'irligini belgilaydi.

O'zbekiston qonunchiligida javobgarlik

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida nomusga tegish jinoyati uchun uzoq muddatli ozodlikdan mahrum qilish jazosi

belgilangan. Voyaga yetmaganlarga nisbatan sodir etilgan yoki bir guruh bo'lib amalga oshirilgan jinoyatlar uchun esa

yanada og'ir jazo qo'llanadi. Davlat siyosatida jabrlanuvchilarni himoya qilish, ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va

psixologik yordam ko'rsatish mexanizmlari ham mustahkamlangan.

Psixologik oqibatlar

Nomusga tegishning ruhiy oqibatlari jismoniy zararlardan ham og'ir bo'lishi mumkin. Jabrlanuvchilarda:

- posttravmatik stress buzilishi (PTSB),
 - vahima xurujlari,
 - uyqu buzilishi,
 - odamlar bilan muloqotdan qochish,
 - o'ziga bo'lgan nafrat
- kuzatiladi.

Ular uchun psixologik yordam, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va xavfsiz muhit yaratish juda muhimdir.

Jamiyat va oilaning roli

Jamiyat va oila ushbu jinoyatning oldini olishda asosiy o'rinni egallaydi. Farzandlarga shaxsiy daxlsizlik,

o'zini himoya qilish, yordam so'rash madaniyati haqida to'g'ri tarbiya berish muhimdir. Jamiyat esa jabrlanuvchilarni

ayblash emas, balki ularni qo'llab-quvvatlash orqali jinoyatchilik darajasining pasayishiga yordam berishi mumkin.

Oldini olish choralari

Nomusga tegish jinoyatini kamaytirish uchun quyidagi choralar muhim:

- Huquqiy savodxonlikni oshirish.
- Ta'lim muassasalarida xavfsizlik va jinsiy tarbiya darslarini kuchaytirish.
- Ayollar va bolalar uchun xavfsiz hududlar yaratish.
- Jamoatchilik nazoratini kuchaytirish.
- Jabrlanuvchilar uchun yordam markazlarini ko'paytirish.

Bu choralarning samarali amalga oshirilishi jinoyatchilikning oldini olishga xizmat qiladi.

XULOSA

Nomusga tegish jinoyati — inson sha'ni, qadr-qimmati va jamiyat axloqiga qaratilgan eng og'ir jinoyatlardan biridir.

Uning oldini olish, jabrlanuvchilarni himoya qilish va jinoyatchilarga nisbatan murosasiz jazo qo'llash davlat va jamiyatning

ustuvor vazifasidir. Faqat birgalikdagi sa'y-harakatlar orqali ushbu jinoyatni kamaytirish mumkin.